

Interkommunal utvecklingsplan 2021

LAB 190

– Vi kopplar samman stad och land

LAB190 är ett modellområde för hållbar utveckling och en långsiktig samverkansplattform.

Vi fokuserar på gröna näringar, hållbar besöksnäring och infrastruktur för att binda ihop landskapet mellan Hjällbo och Nossebro.

Inledning

LAB190 är en samverkansplattform där en rad parter tillsammans prövar nya arbetssätt för långsiktigt hållbar utveckling i modellområdet längs väg 190.

Inom ramen för LAB190 samverkar offentliga aktörer för att binda ihop stad och land i landskapet mellan Hjällbo och Nossebro. Parter i LAB190 är Fastighetskontoret i Göteborg, Stadsdelsförvaltningen Angered, Lerums kommun, Alingsås kommun, Essunga kommun, VGR/Förvaltningen för kulturutveckling, Business Region Göteborg samt Länsstyrelsen Västra Götaland.

Utgångspunkten för arbetet är intentionerna i Europeiska Landskapskonventionen (ELC). I konventionens anda försöker LAB190 utmana administrativa gränser och sektorstänkande och istället försöker stärka funktionella samband och helhetsperspektiv. En viktig utgångspunkt är också invånarnas delaktighet i områdets utveckling och en samverkan mellan offentlig, privat och idéburen sektor.

Modellområdet är vår gemensamma testmiljö där vi i praktiken prövar arbetssätt som stärker alla tre perspektiven; ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Arbetet drivs i en utvecklingsprocess utan uttalat slutdatum.

LAB190 fokuserar på tre tematiska områden; Gröna näringar, Infrastruktur och Besöksnäring.

Detta är den sjätte interkommunala utvecklingsplan som tas fram inom LAB190, Den pekar ut prioriterade insatser under 2021, vem som ansvarar för insatsen och hur den finansieras.

Gemensam målbild

Målet med arbetet är att genom ett helhetsperspektiv på landskapet koppla samman stad och land. Vi strävar vi mot att förena ett livskraftigt näringsliv, stärkta ekosystem och ett socialt välmående i landskapet längs väg 190. Vi tror att stadsnära landsbygd har särskilt stora möjligheter att gå före och vara en förebild för hur landskapet används på ett långsiktigt hållbart sätt som stärker samspelet mellan stad och land.

Parterna i LAB190 ska gå före och vara spets i frågor om hållbar samhällsutveckling. LAB190 är vårt sätt att pröva nya arbetssätt inför kommande samhällsutmaningar som klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald. På så sätt blir processen med LAB190 en gemensam angelägenhet för utveckling och förvaltning av landskapet.

Målet för planen är att mobilisera olika aktörer som kan bidra till en hållbar utveckling och hitta nya arbetssätt för hur dessa skapar gemensam handlingskraft.

Styrgruppen har tagit fram en målbild för områdets utveckling. Denna skall utvecklas i samverkan med lokala aktörer.

- Vi planerar landskapet med en helhetssyn och i samverkan över kommun- och sektorsgränser.
- Vi bygger områdets utveckling på invånarnas medskapande.
- Vi har ett klimatsmart vardagsresande.
- Vi erbjuder stadsnära landsbygdsupplevelser.
- Vi har en hållbar och innovativ lokal matproduktion.
- Vi ligger i samhällsplaneringens framkant genom tät kontakt med akademi och näringsliv.
- Vi ingår i Europeiska nätverk.

Ansvar och rollfördelning

I utvecklingsplanen beskrivs de offentliga parternas planerade insatserna i området. Områdets utveckling bygger dock på tät samverkan med näringsliv och civilsamhälle som involveras i arbetsgrupper och specifika insatser. Eftersom LAB190 inte är en egen juridisk person fördelas ansvar för insatserna och projektägarskap mellan parterna.

Organisation

LAB190 leds av en styrgrupp av förtroendevalda vars uppgift är att koppla LAB190 till parternas strategiska utvecklingsarbete och ta beslut om inriktning av LAB190. Under 2021 utgörs styrgruppen av förtroendevald från vardera Göteborg (2), Lerums kommun, Alingsås kommun, Essunga kommun och VGR/Förvaltningen för kulturutveckling. Business Region Göteborg samt Länsstyrelsen kan adjungeras. Det praktiska arbetet drivs av tjänstepersoner i arbetsgrupperna och samordningsgruppen. Till arbetsgrupperna kan representanter från näringsliv och civilsamhälle adjungeras.

Finansiering

LAB190 bygger till stor del på samordning av redan befintliga resurser hos parterna. Särskilda satsningar kan finansieras med projektmedel. Parterna i styrgruppen bidrar med 10 000 kronor för omkostnader per år.

Arbetsätt

Det operativa arbetet drivs av tre arbetsgrupper; Gröna Näringar, Besöksnäring samt Infrastruktur. Arbetsgrupperna arbete synkroniseras i en gemensam samordningsgrupp. En förutsättning för områdets utveckling är ett samspel mellan offentliga, privata och ideella aktörer. De senare skall involveras i LAB190-arbetet för att ges möjlighet att bidra med sina resurser i områdets utveckling genom att till exempel ingå i arbetsgrupper. Arbetet bygger på att förankra arbetet i redan befintliga dokument och att identifiera målkonflikter som hämmar utvecklingen av området. Ett gemensamt arbetsätt är viktigt för att olika parter ska kunna arbeta tillsammans. Därför utvecklar vi vår gemensamma förmåga att hantera tvärsektoriella- och flernivå-processer. I området finns ett antal lokala utvecklingsgrupper. Dessa är viktiga parter i områdets utveckling. Vår förankring av arbetet i området ska ske genom dessa grupper.

Agenda 2030

Målbilden och insatserna i utvecklingsplanen syftar till att bidra till genomförandet av dessa globala hållbarhetsmål.

Samarbete med akademien

Vi samverkar med Universitet och Högskolor för att knyta till oss kompetens i utvecklingsarbetet och för att kunna erbjuda forsknings- och uppsatsämnen för forskare och studenter.

Utveckla europeisk samverkan

Arbetet med att utveckla europeisk samverkan i olika projekt är en viktig del av LAB 190 samarbetet. Frågorna om nya samverkansformer mellan stad och landsbygd växer starkt som ett prioriterat område i Europa. Vi vill ligga i framkant och vill vara banbrytande i vårt modellområde för att söka nya vägar för att bryta segregationen mellan stad och landsbygd för att främja samarbete för hållbar lokal utveckling och lokal ekonomisk utveckling i nya former.

Handlingsplan 2021

LAB190 är ett modellområde för hållbar utveckling som kopplar samman stad och land. Vi bidrar till hållbar utveckling genom:

1. Att stärka samverkan över kommun och sektorsgränser

Målbild:

Vi planerar landskapet med en helhetssyn och i samverkan över kommun- och sektorsgränser. Vi bygger områdets utveckling på invånarnas medskapande.

1.1 Stärka samverkan med lokala utvecklingsgrupper

Samverkan med lokala utvecklingsgrupper är en förutsättning för att utveckla området. Denna måste bygga på de gemensamma frågor de och vi vill driva.

Ansvar: Samordningsgruppen

När: 2021

Finansiering: Tas inom ramen för varje parts ordinarie arbete

Mål: Under 2021 delta i två möten i varje prioriterad lokal utvecklingsgrupp

Effektmål: Bättre samordning mellan lokala utvecklingsgrupper och LAB190

1.2 Genomföra en studieresa

Vi gör en studieresa till Koster för att kompetensutveckla samordningsgruppen och styrgruppen i både lokalt utvecklingsarbete, gröna näringar och besöksnäring.

Ansvar: Samordningsgruppen

När: juni 2021

Finansiering: 20 000 kr från LAB190

Mål: Genomföra studieresan

Effektmål: Samordningsgruppen får nya kunskaper som kan omsättas i LAB190

1.3 Planera och genomför LAB190-helgen

Ansvar: Samordningsgruppen

När: En helg under augusti, september

Finansiering: 60 000 kronor

Mål: Helgen genomförd med minst 100 medverkande aktörer utmed vägen

Effektmål: Stärker bilden av området som ett sammanhängande attraktivt område som ligger i framkant i arbetet för hållbar utveckling.

1.4 Aktivt arbeta för att akademien använder LAB190 för fler forsknings- och uppsatsämnen.

Vi vill att studenter och forskare använder LAB190 som case i undervisning, uppsatser/avhandlingar och forskningsansökningar. Vi ser bland annat plattformen Urban Futures som en bra tvärvetenskaplig ingång till akademien.

Ansvar: Samordningsgruppen

När: 2021

Finansiering: Tas inom ramen för varje parts ordinarie arbete

Mål: Löpande kontakt med Akademien som resulterar i minst ett arbete/praktik per år. I samverkan med akademisk partner initiera ett forskningsprojekt med LAB190 som fallstudie.

Effektmål: Ökad kunskaps spridning och kunskapsutveckling kring stad och land-frågor och dess samverkan för hållbar utveckling.

1.5 Utveckla arbetet med de Globala hållbarhetsmålen

Under 2021 kommer vi att lyfta de globala hållbarhetsmålen i samordningsgruppen för att tydligt kunna koppla våra insatser och aktiviteter till denna internationella överenskommelse. Arbetet kommer att kunna vara ett stöd i förståelsen av hållbar utveckling.

Ansvar: Samordningsgruppen

När: 2021

Finansiering: Tas inom ramen för varje parts ordinarie arbete

Mål: Koppla respektive insats i planen till Agenda 2030

Effektmål: Ökar förståelsen för hur aktiviteterna inom LAB190 kopplar an till agenda 2030.

1.6 Fortsatt samverkan med Landskapsobservatorium Västra Götaland.

Vi gör detta genom att delta på erfarenhetsutbytesdagar

Ansvar: Samordningsgruppen

När: 2021

Finansiering: Landskapsobservatorium Västra Götaland

Mål: Samordningsgruppen medverkar på seminarier och workshops

Effektmål: Öka förståelsen för olika arbetssätt och vad man kan uppnå med dem. Vi byter erfarenheter med Dalslands katalysatorgrupp och Platåbergens Geopark samt med LOVG.

1.7 Genomför en utbildning för samordningsgruppen kring cirkulära affärsmodeller

Ansvar: Björn Ohlén

När: Vår

Finansiering: 25 000 kronor

Mål: Genomföra en fortbildning.

Effektmål: Ökad kunskap för cirkulära affärsmodeller för bättre stöd till näringsidkare i området.

2. Att stödja utvecklingen av hållbara gröna näringar

Målbild:

Vi erbjuder stadsnära landsbygdsupplevelser.

Vi har en hållbar och innovativ lokal matproduktion.

Vi ligger i samhällsplaneringens framkant genom tät kontakt med akademi och näringsliv.

Vi ingår i Europeiska nätverk.

Inom området finns pågående initiativ för att skapa mötesplatser för matproducenter och förädlare, exempelvis Angereds gård, Garveriet och Nolby gård. Dessa kan också fungera som innovationsmiljöer för nya företag och affärsmodeller. LAB190 försöker i möjligaste mån använda sig av dessa mötesplatser, även kallade noder eller hubbar, i olika samverkansaktiviteter.

2.1 Utveckla en plattform för gröna näringar i området

Vi fortsätter anordna inspirerande tematiska föreläsningar och workshops längs vägen kopplat till innovativa affärsmodeller för gröna näringar. För att komma närmare aktörerna längs vägen och skapa en medskapande atmosfär kommer dessa i möjligaste mån ske hemma hos företagare.

Ansvar: Arbetsgrupp Gröna näringar, varje kommunrepresentant har huvudansvar för respektive aktivitet.

När: Under 2021

Finansiering: 20 000 kr från LAB190 + 5 000 kr per kommun. Totalt 40 000 kr

Mål: Fyra träffar med lokala aktörer över kommungränser, en per kommun

Effektmål: Stärker innovationskraft, entreprenörskap, utvecklingsarbete och nätverksbyggande i hela LAB 190-området

2.2 Utveckla arbetet med hållbar markanvändning.

SATURN är ett trans-europeiskt projekt som beviljats medel från Climate-KIC. I Göteborgshubben av projektet utvecklas och drivs Modellodlingen på Angereds Gård, testbäddar för nya grönsaksentreprenörer i Skogome och Angered. Arbetet på Angereds gård är en inkubator för småskaliga grönsaksodlare. En kartläggning av gårdar längs väg 190 genomförs under 2020 och nya applicerbara affärsmodeller utvecklas. Här är LAB 190 ansvariga och syftet är att skapa möjligheter att koppla samman mark med nya entreprenörer och nya affärsmodeller för att skapa utrymme för skalning, re-vitalisering och generationsväxling inom de gröna näringarna. En viktig del i arbetet är att mobilisera kommunerna i ett gemensamt arbete i denna fråga.

Ansvar: Göteborgs stad i samverkan med Förvaltningen för Kulturutveckling VGR och arbetsgrupp Gröna näringar

När: 2019 – 2021

Finansiering: SATURN

Mål: Identifiera 5 platser per kommun (Essunga, Alingsås, Lerum och Göteborg)

Effektmål: Skapa ett kunskapsunderlag kring potentialen för nya företag att etablera verksamhet på underutnyttjad mark.

2.3 Genomför studiebesök på Angereds gård

Parterna inom LAB190 bjuds in till ett studiebesök på Angereds Gård där man får ta del av det praktiska arbetet och titta närmare på de metoder som används där.

Ansvar: Martin Berg och Anders M Nilsson

När: Maj 2021

Finansiering: SATURN

Mål: Studiebesök på Angereds gård med tjänstepersoner och politiker inom LAB190

Effektmål: Ökad kunskap om innovativa odlingsmetoder.

2.4 Undersöka möjligheterna för att öka andelen lokalproducerad mat inom området

LRF, Lokalproducerat i Väst och de fyra kommunernas tjänstepersoner, plan och bygg, måltidsservice samt viss politik bjuds in till en träff för att ge kommunen möjlighet att beskriva sina behov av olika produkter. LRFs representant för varje kommun kan utifrån behovet i kommunen undersöka möjligheterna att möta önskemål om produktion. Arrendefrågan och upphandling behöver diskuteras. Kommunen förbereder en behovsanalys, LRF svarar med vilka möjligheter som finns i området och vad som behövs i nästa steg för att utveckla företaget och möta de behov som finns i kommunen.

Ansvar: Hela arbetsgruppen för gröna näringar samt berörda kommunala tjänstepersoner

När: Maj 2021

Finansiering: 20 000 kronor

Mål: Genomföra en workshop med LRF, tjänstepersoner i alla fyra kommunerna och LAB190 styrgrupp.

Effektmål: Högre självförsörjningsgrad av mat i alla kommunerna och ett stabilare företagsklimat inom de gröna näringarna. Bättre nyttjande av tillgänglig produktiv jordbruksmark och ett långsiktigt säkerställande av jordbruksmarkens produktion. Tydlig överblick av vad området kan producera.

2.5 Delta som samarbetspart i projektet "Cirkulära affärsmodeller inom gröna näringar"

För att stärka förmågan ta fram och tillämpa Co2 snåla produkter, tjänster och lösningar inom hållbar stadsutveckling inom gröna näringar deltar LAB190 som samarbetspart i det regionala europeiska utvecklingsprojektet "Cirkulära affärsmodeller inom gröna näringar". Projektet har fokus på att utveckla cirkulära affärsmodeller mellan producent och konsument inom gröna näringar. För att stimulera andra aktörer att verka i ett cirkulärt affärsflöde kommer erfarenheter delas inom delaktiga kommuner i LAB 190. Business Region Göteborg är projektägare för projektet.

Ansvar: BRG med stöd från arbetsgruppen för gröna näringar samt berörda kommunala tjänstepersoner

När: 2021 - 2022

Finansiering: 0 kronor Projektet finansieras av Europeiska Socialfonden.

Mål: Bygga upp ett kunskapsunderlag samt spridning av erfarenheter genom seminarier.

Effektmål: Nya angreppssätt i syfte att utveckla ny kunskap som stärker förmågan för en hållbar omställning med fokus på gröna näringar. Vidare skall en ökad cirkulär ekonomi, genom en förbättrad tillgänglighet mellan odlare och konsument som stärker livskraften inom gröna näringar, ge en högre grad av kunskap om cirkulära affärsmodeller hos delaktiga kommuner inom LAB 190.

3. Att utveckla områdets hållbara besöksnäring

Målbild:

Vi erbjuder stadsnära landsbygdsupplevelser.

Området har stor potential att utveckla stadsnära turism. De nuvarande besöksmålen är med få undantag små och de är svagt samordnade.

3.1 Stärka cykelturismen inom området

Området har stor potential för cykelturism genom de cykelvägar som finns. Under 2021 samverkar vi kring att utveckla cykelturismen i området.

Ansvar: Arbetsgruppen besöksnäring

När: 2021

Finansiering: Extern projektfinansiering med 50 000 kr för medfinansiering ansökan

Mål: Fortsätta planeringen av cykelstråk och start av cykelprojekt.

Effekt mål: Ökad tillgänglighet till området genom cykling

3.2 Samordna arbetet med vandringssturism inom området

Området har också goda förutsättningar för vandringssturism. Pilgrimsleden mellan Lödöse och Skara går genom en del av området liksom pilgrimsleden genom Götaälvdalen. Dessa kommer troligtvis att vara två av de regionalt prioriterade lederna.

Ansvar: Arbetsgruppen besöksnäring

När: 2021

Finansiering: Inom respektive parts budget

Mål: Förankring av sträckning pilgrimsleden Lödöse Skara klart, Samordning av vandringsleder i området.

Effekt mål: Ökad tillgänglighet till området genom vandring

3.3 Lansering av destinationssida för området

Från och med säsongen 2021 kommer området att ha en gemensam sida på Västsverige.com där vi kan lyfta aktörer, sevärdheter och event i området samlat. I samband med arbetet ser vi till att aktörernas produktblad är uppdaterat.

Ansvar: Arbetsgrupp besöksnäring

När: Uppbyggnad kvartal 1 2021

Finansiering: 20 000 kr

Mål: Destinationssidan publiceras i april 2021.

Effekt mål: Skapa en samlad marknadsföring av området digitalt

3.4 Samordna och stärka de turismaktörer som har färdiga erbjudanden/produkter

För att vara en del av den regionala strukturen i besöksnäringen krävs det att aktörerna uppfyller vissa kriterier. Under 2021 fortsätter vi att stärka utvecklingen för de aktörer som redan eller nästan uppfyller dessa kriterier så att de kan vara dragare i områdets utveckling.

Ansvar: Arbetsgrupp besöksnäring

När: 2021

Finansiering: Tas inom ramen för varje parts budget.

Mål: Under 2021 stödjer vi företagen på Sverigenivå med målsättningen att två nya företag når Norden/världen-klassning. Två nya produkter framtagna under 2021.

Effekt mål: Fler "dragare" i området och ökad synlighet i turistiska kanaler.

3.5 Genomföra två nätverksträffar med turismaktörer i området

Vi fortsätter att bjuda in besöksnäringens aktörer till två träffar per år där vi anordnar en föreläsning, presenterar aktuella satsningar och stärker samverkan mellan aktörerna.

Ansvar: Arbetsgrupp besöksnäring

När: vår och höst 2021

Finansiering: 10 000 kr

Mål: Under 2021 skall vi genomföra minst två nätverksträffar med företag och föreningar i området. Den första fokuserar på VIA190-sidan.

Effektmål: Stärkt samverkan med föreningar och företag i området.

4. Att utveckla hållbara infrastrukturer

Målbild:

Vi har ett klimatsmart vardagsresande

4.1 Gemensamt verka för ökade möjligheter att cykla utmed hela väg 190.

Parterna inom LAB190 står bakom viljan att utveckla möjligheterna att cykla hela sträckan utmed väg 190 och vill därför gemensamt verka för att genomföra uppbyggnaden av en cykelbana där det saknas!

Ansvar: Alla

När: 2021

Finansiering: Ingen behövs

Mål: Sprida uppfattningen om en gemensam vilja för områdets cykelmöjligheter samt utreda möjligheterna för en gemensam interkommunal skrivelse eller viljeyttring för detta.

Effektmål: Koppla stad och land samt medverka till uppfyllandet av klimatmål och närturism.

Bilaga 1

Ordförklaring till Interkommunal utvecklingsplan LAB190

ÖP   Översiktsplan

LLU Leader   Lokalt Ledd Utveckling 2014–2020

I programperioden 2014–2020 är det möjligt att jobba med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden inom de fyra fonderna landsbygdsfonden, havs- och fiskeri fonden, regionalfonden och socialfonden.

BID   Business Improvement District är en internationellt etablerad metod för samverkan mellan privat och offentlig sektor. Det finns ca 1500 BIDs spridda över alla världsdelar. Drivkraften är olika men gemensamt är målet att skapa trygga, vackra och attraktiva platser. Den tillämpas då framgångsrikt vid utveckling av stadsdelar och stadskärnor där parter från privat och offentlig sektor samverkar inom ett geografiskt definierat område.

Climate-kic   EIT Climate-KIC är ett europeiskt kunskaps- och innovationssamarbete som arbetar för att påskynda övergången till en noll-CO2-ekonomi.

Med stöd från Europeiska institutet för innovation och teknik identifierar och stöder de innovation som hjälper samhället att mildra och anpassa sig till klimatförändringarna. De tror att en noll-CO2-ekonomi inte bara är nödvändig för att förhindra katastrofala klimatförändringar utan också för att det ger en mängd möjligheter för näringsliv och samhälle.

GR   Göteborgsregionen

LONA   Den lokala naturvårdssatsningen (LONA) är ett bidrag som ska stimulera kommuners och ideella föreningars långsiktiga naturvårdsengagemang.

Blågröna lösningar är lösningar som till exempel tar hand om den ökade mängden regn genom att härma naturliga system, som exempelvis anlagda dagvattendammar, gröna tak och väggar samt regnträdgårdar.

Gröna näringar avser jord och skogsbruk.

Livsmedel och gröna näringar

Sveriges gröna näringar 2009

Bilaga 2

Bemanning arbetsgrupper LAB190 2021

Arbetsgrupp Gröna Näringar

Martin Berg	Fastighetskontoret Göteborg, Sammankallande
Anders M Nilsson	VGR, Förvaltningen för Kulturutveckling
Pernilla Nilsson	Essunga kommun
Andreas Benkel	Lerums kommun
Karin Ingelhag	Business Region Göteborg
Ann-Charlotte Gustafsson	Socialförvaltningen Nordost Göteborgs stad

Arbetsgrupp Besöksnäring

Maria Jerenvik	Lerums kommun, Sammankallande
Pernilla Nilsson	Essunga kommun
Frida Rydenskog	Alingsås kommun
Björn Ohlén	VGR, Förvaltningen för Kulturutveckling
Vakant	Göteborg
Jenny Almén Linn	Alingsås kommun, adjungerad för cykelturismprojektet

Arbetsgrupp Infrastruktur

Linda Billberg	Lerums kommun
Anders M Nilsson	VGR, Förvaltningen för Kulturutveckling
Ann-Charlotte Gustafsson	Socialförvaltningen Nordost Göteborgs stad
Cecilia Trolin	Essunga Kommun

Samordningsgrupp

Anders M Nilsson	VGR, Förvaltningen för Kulturutveckling, Sammankallande
Björn Ohlén	VGR, Förvaltningen för Kulturutveckling, Sammankallande

I Samordningsgruppen ingår representanterna i de olika arbetsgrupperna

Styrgrupp

Sofia Wik (C) (ordf.)	VGR, Styrelsen för Kulturutveckling
Susanna Nerell (C)	Alingsås kommun
Johan Fält (M)	Socialnämnden Nordost Göteborgs Stad
Lill Janson (L)	Lerums kommun
Daniel Andersson (M)	Essunga kommun
Mattias Arnander (L)	Fastighetsnämnden Göteborgs stad